globetrotter

«Το ταξίδι είναι πλούτος, και το να είσαι πλούσιος είναι προτιμότερο απ' το να είσαι φτωχός» λέει η Paola Navone, η οποία προσεγγίζει τη ζωή «σαν ένα μικρό σφουγγάρι»: απορροφά εικόνες, εμπειρίες και λεπτομέρειες από τον κόσμο γύρω της για να τα ενσωματώσει στη συνέχεια στη δουλειά της.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΤΑΪΑΝΑ ΣΑΛΕΒΟΥΡΑΚΗ

Στην αριστερή σελίδα, ταπετσαρία «Blue Eyes PNO-04» για τη συλλογή «Addiction» της εταιρείας NLXL.

© GIOVANNI GASTEL

Πάνω, χαρτοπετσέτες από τη συλλογή «Table Nomade» για την εταιρεία Serax. Κάτω, πολυθρόνα «Ghost 05» για την εταιρεία Gervasoni.

Οι συστάσεις είναι περιττές για μια προσωπικότητα με το εκτόπισμα της πολυβραβευμένης Ιταλίδας που τα τελευταία 45 χρόνια έχει αφήσει ανεξίτηλο το στίγμα της στον χώρο της αρχιτεκτονικής, του ντιζάιν και της εσωτερικής διακόσμησης. Ελάχιστοι σχεδιαστές έχουν πετύχει να ενσωματώσουν στο έργο τους στοιχεία από κάθε γωνιά του πλανήτη με τον τρόπο που το κάνει η Paola Navone. Από τις αρχές της δεκαετίας του '80, και για σχεδόν δύο δεκαετίες, μοίραζε τον χρόνο της μεταξύ Ιταλίας και Ασίας. Το έργο της εξακολουθεί να αντικατοπτρίζει και τους δύο αυτούς πολιτισμούς. Σήμερα ζει μεταξύ Παρισιού και Μιλάνου, αλλά ταξιδεύει συνέχεια σε μεγάλες πόλεις και απομακρυσμένα σημεία του κόσμου, όχι μόνο για αναψυχή και έμπνευση, αλλά και για τη δουλειά της – ενώ, όταν θέλει να απομονωθεί και να αναζωογονηθεί, επισκέπτεται το σπίτι της στη Σέριφο. «Το στοιχείο της φύσης με το οποίο ταυτίζομαι περισσότερο είναι η θάλασσα. Το νερό με αντιπροσωπεύει απόλυτα. Είμαι ψάρι. Γεννήθηκα τον Μάρτιο, όποτε το ζώδιό μου είναι Ιχθύς και το μπλε είναι το χρώμα μου, σε όλες τις αποχρώσεις του» δηλώνει. «Ως άνθρωπος που αγαπάει τη θάλασσα και το γαλάζιο, έχω αναπτύξει μια ιδιαίτερη σχέση με την Ελλάδα. Είναι ένα απ' τα λίγα μέρη στον κόσμο όπου νιώθω σαν να έχω ρίζες, παρόλο που στην ουσία είμαι νομάδας. Εξ ου και το σπίτι που έφτιαξα για ν' απολαμβάνω τον ελεύθερο χρόνο μου βρίσκεται σε μια μαγευτική παραθαλάσσια τοποθεσία των Κυκλάδων. Η θάλασσα με χαλαρώνει, με γαλήνευει. Αλλά πάνω απ' όλα, έχω πολλούς Έλληνες φίλους!»

Τα πάντα ξεκινούν με ένα ταξίδι για τη Navone. «Παρατηρώ λεπτομέρειες, συλλέγω εικόνες στο μυαλό μου. Κάθε ταξίδι είναι μια εμπειρία που αναδύεται τμηματικά κάθε φορά που δουλεύω πάνω σε ένα πρότζεκτ» εξηγεί. Της αρέσει να ανακαλύπτει στοιχεία διαφορετικών πολιτισμών, αλλά με τη λέξη «ταξίδι» εννοεί περισσότερο μια ψυχική κατάσταση. Ακόμα και μια επίσκεψη στο σουπερμάρκετ ή στο θέατρο μπορεί να γίνει μια περιπέτεια που διεγείρει τις αισθήσεις, ή να μεταμορφωθεί σε πηγή έμπνευσης, να τη βοηθήσει να κάνει συναρπαστικές ανακαλύψεις. «Η πραγματική μου δουλειά είναι να κοιτάζω γύρω μου και να συγκεντρώνω εντυπώσεις. Η δημιουργία έπεται. Αποθηκεύω στο μυαλό μου τα χρώματα, τα αρώματα, τα σχήματα, τις λέξεις. Αυτό το κομμάτι της δουλειάς δεν είναι μεν δημιουργικό, αλλά είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για να τροφοδοτηθεί η δημιουργικότητα. Δημιουργία είναι να χρησιμοποιείς τις εντυπώσεις σου και να τις μετατρέπεις σε κάτι που μπορείς να παραδώσεις στον πελάτη».

Η Navone βασίζεται πολύ στο ένστικτο. «Το ένστικτό μου είναι ένας μηχανισμός που αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της δουλειάς μου και λειτουργεί σε δύο φάσεις. Η πρώτη είναι η άντληση πληροφορίας. Παρατηρώ τα πάντα γύρω μου, 24 ώρες την ημέρα, τα κοιτάζω, τα νιώθω, τα ονειρεύομαι. Όλα αυτά συγκεντρώνονται στο μυαλό μου που τα απορροφάει σαν σφουγγάρι. Η δεύτερη φάση ξεκινάει όταν έχω κάτι συγκεκριμένο να σχεδιάσω. Τότε ξεπετάγονται εικόνες, εντυπώσεις και ιδέες, εντυπωσιακά γρήγορα μάλιστα. Σπάνια οργανώνω αυτό που έχω να κάνω. Η οργάνωση ακολουθεί τη δημιουργική διαδικασία. Έρχεται μόνο όταν πλέον είμαι έτοιμη να βγάλω στην παραγωγή ένα σχέδιό μου. Αυτή όμως είναι και δουλειά άλλων ανθρώπων, όχι μόνο δική μου. Τις λύσεις στα προβλήματα που προκύπτουν τις βρίσκω διαισθητικά. Και μάλιστα πολύ γρήγορα. Όπως αναπνέουμε, έτσι ακριβώς συσσωρεύουμε εικόνες. Οι βοηθοί μου έμαθαν κι αυτοί να κάνουν το ίδιο, έτσι ώστε όλοι μας να δουλεύουμε με παράλληλους ρυθμούς».

Σχεδιάζει όλο τον χρόνο; «Όχι, μόνο όταν έχω κάτι να κάνω. Αλλιώς κολυμπάω, μαγειρεύω, πηγαίνω στον κινηματογράφο. Είμαι ευτυχής και χωρίς να δουλεύω. Εκεί μάλλον βρίσκεται η διαφορά μεταξύ ντιζάινερ και καλλιτέχνη. Δεν θέλω να γίνω καλλιτέχνις. Η ζωή μου ήταν πάντα ένα απρογραμμάτιστο ταξίδι. Όλα έχουν συμβεί τυχαία. Αν δεν έχω κάτι να κάνω, το απολαμβάνω, δεν σχεδιάζω καρέκλες. Πρέπει να έχω λόγο για να δουλέψω, δεν νιώθω την ανάγκη να δουλεύω συνέχεια. Και χαίρομαι πάρα πολύ που η δουλειά μου

Στην Καλντέρα της Σαντορίνης η Paola Navone σχεδίασε τους εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους της βίλας Erosantorini. Εδώ φαίνονται τα χαλιά που έχει ζωγραφίσει στην τσιμεντένια βεράντα, όπως και τα καθίσματα και βοηθητικά τραπέζια από τη συλλογή «Fish & Fish» για την εταιρεία Serax.

Ταπετσαρία «Fish and Dots PNO-01» για τη συλλογή «Addiction» της εταιρείας NLXL.

είναι απολαυστική, πράγμα που προσπαθώ να μεταδώσω και στους ανθρώπους που εργάζονται για μένα. Δεν χρειάζεται να υποφέρουμε όταν δουλεύουμε. Έχουμε ήδη αρκετά προβλήματα».

Ο ορισμός που δίνει η Navone στο ντιζάιν είναι ιδιαίτερα πρωτότυπος αλλά και πολύ σαφής: «Το ντιζάιν είναι σαν την ομελέτα. Φτιάχνω υπέροχες ομελέτες με μανιτάρια, αν όμως δεν σου αρέσουν τα μανιτάρια δεν έχω λόγο να σου εξηγήσω γιατί τα θεωρώ γευστικά. Θα σου φτιάξω μια εξίσου καλή ομελέτα με κολοκυθάκια. Το θέμα δεν είναι ποια συστατικά χρησιμοποιώ, έτσι δεν είναι; Το θέμα είναι να σου αρέσει η ομελέτα που σου έφτιαξα. Αυτό περιγράφει τον τρόπο που δουλεύω. Μ' αρέσει να φτιάχνω ωραίες ομελέτες». Ανήκει στην κατηγορία των ανθρώπων που συγκρίνουν τη μαγειρική με το ντιζάιν; «Όχι, όταν μαγειρεύω, μαγειρεύω! Η μαγειρική είναι χαλαρωτική, όπως η γιόγκα. Μου αρέσει να ψιλοκόβω κρεμμύδια! Όσον αφορά το ντιζάιν, μου αρέσουν οι αντιθέσεις. Όχι μόνο το παλιό και το νέο, αλλά το μαλακό και το σκληρό, ή το ματ και το γυαλιστερό. Πιστεύω, επίσης, ότι ένα λάθος, είτε στο σχέδιο είτε στην κατασκευή, προσθέτει ενδιαφέρον στη διαδικασία. Δεν είναι απαραίτητο να τα κάνεις όλα τέλεια, ομοιόμορφα, ούτε καν απολύτως σταθερά. Οι ατέλειες έχουν ενδιαφέρον. Μερικές φορές έχω προτείνει και στους πελάτες μου να κάνουν επίτηδες μικρά λάθη κατά την παραγωγή, ώστε τα αντικείμενα να είναι λίγο διαφορετικά, αλλά δεν έχω καταφέρει να τους πείσω!» λέει γελώντας δυνατά.

Οι ατέλειες είναι από τα στοιχεία που τη συναρπάζουν. Πρωτοστάτησε στη shabby chic αισθητική, που στη συνέχεια έγινε και μόδα. Η αντίληψή της είναι επαναστατική. Πάντα ήταν – από τότε που θέλησε να αποδείξει στον πατέρα της ότι το πολυτεχνείο δεν είναι μόνο για τους άντρες, όπως εκείνος πίστευε. Γεννήθηκε το 1950 στο Τορίνο και σπούδασε αρχιτεκτονική στο πολυτεχνείο της γενέτειράς της, όμως απογοητεύτηκε με τον στείρο τρόπο που διδασκόταν παραδοσιακά η αρχιτεκτονική και αποφάσισε να πάει στο Μιλάνο για να ασχοληθεί με το ντιζάιν. Την ενδιέφεραν περισσότερο οι απόψεις και το έργο που παρουσίαζαν τα ριζοσπαστικά κινήματα της εποχής. «Κατά τη διάρκεια των σπουδών μου ανακάλυψα ότι υπήρχαν κολεκτίβες αρχιτεκτόνων που έκαναν εντελώς διαφορετικά πράγματα από αυτά που μας δίδασκαν στο πολυτεχνείο. Δεν τους ενδιέφερε να σχεδιάσουν "κανονικά" κτίρια. Ενθουσιάστηκα τόσο πολύ που άρχισα να ταξιδεύω για να τους βρω. Γύρισα τον κόσμο με σκοπό να συναντήσω ανθρώπους που προσεγγίζουν την αρχιτεκτονική εννοιολογικά. Πήγα να δω τους Archizoom Associati, τους Superstudio και τους UFO στη Φλωρεντία, τους Archigram στο Λονδίνο και τους Arcosanti του Paolo Soleri στην Αριζόνα. Μια μέρα συνάντησα κάποιον σ' ένα μπαρ, ο οποίος ετοιμαζόταν να πάει στην Αφρική, και του είπα, "ωραία, έρχομαι μαζί σου!" Όταν επέστρεψα, ο Alessandro Mendini μου τηλεφώνησε και μου ζήτησε να συνεργαστούμε στο περιοδικό του, το Domus. Τότε ήταν που δημοσιεύσαμε με τον Mendini και με τον φίλο και συνάδελφο Bruno Orlandoni το βιβλίο «Architettura Radicale». Στη συνέχεια, ένας τύπος απ' το Μιλάνο, ο Alessandro Guerriero –πολύ ανοιχτό μυαλό, με ελεύθερη σκέψη– μας μάζεψε και μας προέτρεψε να εφεύρουμε μια νέα κατεύθυνση στο ντιζάιν. Δημιουργήσαμε μια τρελή, πανέμορφη και εντελώς αντιεμπορική συλλογή, που την παρουσιάσαμε στην έκθεση επίπλων Salone del Mobile στο Μιλάνο. Η εμπειρία ήταν πολύ σημαντική για μένα, τότε ανακάλυψα ότι έχω μέλλον στο ντιζάιν. Θα μπορούσα να κάνω καριέρα, σκέφτηκα – και να 'μαι τώρα! Την εποχή που σπούδασα αρχιτεκτονική δεν υπήρχε σχολή όπου να διδάσκεται το ντιζάιν».

Η συνεργασία της με τον Mendini, τον Ettore Sottsass και τον Andrea Branzi στην πρωτοποριακή ομάδα Alchimia στα τέλη της δεκαετίας του '70 υπήρξε καθοριστική, όπως και λίγο αργότερα, στις αρχές του '80, η συμμετοχή της στην ομάδα Memphis. Περίπου την ίδια εποχή ξεκίνησε και η συνεργασία της με τον Abet Laminati, η οποία κράτησε για τα επόμενα 30 χρόνια. Εντωμεταξύ άρχισε να διδάσκει ντιζάιν σε σημαντικές σχολές της Ιταλίας, αλλά και να συνεργάζεται με εταιρείες στην Ασία. Η αγαπημένη της λέξη «tham ma da», που στα ταϊλανδέζικα σημαίνει «καθημερινό», έχει επηρεάσει τη δουλειά της με την έννοια ότι προσπαθεί πάντα να ανακαλύψει καινούριες, πρωτότυπες χρήσεις για καθημερινά αντικείμενα που εκ πρώτης όψεως δίνουν την αίσθηση του φθηνού, του συμβατικού και καθόλου εμπνευσμένου χρηστικού αντικειμένου.

«Σήμερα η διαδικασία παραγωγής είναι εντελώς διαφορετική απ' ό,τι ήταν όταν ξεκίνησα. Η ψηφιακή εκτύπωση έχει προκαλέσει επανάσταση στον τρόπο που πλέον παράγουμε, προωθούμε και πουλάμε τα σχέδιά μας. Η ανταλλαγή δεδομένων έχει γίνει τόσο γρήγορη που η χρονική απόσταση από το ντιζάιν στην παραγωγή έχει σχεδόν εκμηδενιστεί. Παλιότερα, η παραγωγή μιας συλλογής ήταν πανάκριβη. Έπρεπε να πουληθούν χιλιάδες κομμάτια για να γίνει απόσβεση. Σήμερα μπορούμε να εκτυπώσουμε σχεδόν τα πάντα», εξηγεί. «Ο κόσμος είναι πολύ πιο περίπλοκος. Έχω την αίσθηση ότι οι άνθρωποι αποζητούν την επιβεβαίωση και την απόδραση από την καθημερινότητα. Η φαντασία μας μπορεί να μας βοηθήσει να ξεφύγουμε από τα δύσκολα που όλοι περνάμε, όμως το ντιζάιν δεν αποτελεί πλέον μέσο διαφυγής. Τα ταξίδια και το φαγητό είναι τα σύγχρονα μέσα διαφυγής. Εγώ συνεχώς βγαίνω έξω για να φάω. Έχω την αίσθηση ότι όλοι είναι συνεχώς πεινασμένοι! Θα έχει ενδιαφέρον να δούμε πώς οι τρόποι διαφυγής που επιλέγουμε σήμερα θα επηρεάσουν τον υλικό κόσμο στο μέλλον. Δεν ξέρω καν αν θα χρειαζόμαστε πολλά αντικείμενα.

Οι νέοι σχεδιαστές πρέπει να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, να αντιληφθούν ότι η ψηφιακή εποχή θα οδηγήσει τον κόσμο στο να χρειάζεται όλο και λιγότερα αντικείμενα. Οι χώροι θα γίνονται όλο και πιο λιτοί, όλο και πιο άδειοι. Εμένα μου είναι σχεδόν αδύνατο να το φανταστώ αυτό, διότι είμαι συλλέκτρια. Λατρεύω τα αντικείμενα. Το σπίτι μου είναι γεμάτο! Άνθρωποι σαν εμένα που παθιάζονται με την υφή και τη φόρμα των αντικειμένων θα αντιμετωπίζονται σαν να έχουν έρθει απ' τον Μεσαίωνα!» λέει γελώντας.

Η Paola Navone ανήκει στην κατηγορία των σχεδιαστών (όπως ο Philippe Starck και ο Marcel Wanders) που αποτελούν πρότυπο για το πώς μπορεί ένας ντιζάινερ να αποκτήσει παγκόσμια επιρροή, αντίστοιχη με αυτή που έχουν οι τεράστιες εταιρείες με τις οποίες κατά καιρούς συνεργάζεται. Η ίδια πιστεύει ότι ένας από τους σημαντικούς παράγοντες είναι «να μην παίρνουμε τον εαυτό μας πολύ στα σοβαρά»! **m&d**

Πάνω, καναπές «More» και βοηθητικά έπιπλα και αξεσουάρ για την εταιρεία Gervasoni. Αριστερά, πιάτο από τη συλλογή «Taste» για την εταιρεία Reichenbach. Κάτω, ύφασμα «NetNet» για την Kieffer by Rubelli.